

2 d'octubre

VILANOVA I LA GELTRÚ

Lloc: UPC, Av. Víctor Balaguer s/n

MATÍ

A partir de dos quarts de deu

L'economia

Ponència:

DAVID MORENO (*Activa Prospec*):

«La realitat econòmica penedesenca en l'economia catalana»

Taula Rodona:

JUAN JESÚS ESPINA (president CIT Vendrell)

ISIDRE ALSO (gerent ADEG)

ALBERTO RODRÍGUEZ (CCOO Penedès-Garraf)

ORIOL GUEVARA (director INCAVI).

Moderador, DANIEL GARCÍA PERIS (IEP)

Debat

Resum de la ponència

LA REALITAT ECONÒMICA PENEDESENCA EN L'ECONOMIA CATALANA

DAVID MORENO LOBERA, *Actíva Prospect*

El Penedès és un espai econòmic divers amb un pes important de la indústria a les dues comarques interiors i dels serveis a les comarques costaneres; sobretot els relacionats amb el turisme i l'activitat residencial.

L'Alt Penedès és la comarca de la província de Barcelona on el sector industrial té el pes més important sobre el total del PIB comarcal. Aquesta importància és també molt significativa en el cas de l'Anoia.

En el seu conjunt, el sector industrial ha enregistat comportaments diferenciats a les comarques del Penedès. Així, a l'Alt i el Baix Penedès, el comportament ha estat lleugerament expansiu en els darrers anys, mentre que a l'Anoia ha mostrat una contracció important i al Garraf també, tot i que ha estat menor.

El sector industrial més important en les comarques penedesenques és el conformat pel binomi vitícola i vinícola. És el més important a l'Alt Penedès i també rellevant al Baix Penedès.

Una altra activitat rellevant en l'economia de les quatre comarques és el de la indústria del paper i arts gràfiques. En termes de producció és el segon en importància a l'Alt Penedès i a l'Anoia és on el valor de la producció en termes relatius és més gran.

També té un pes important en l'activitat industrial el sector de la metal·lúrgia, on és més important és a l'Anoia.

Altres activitats econòmiques que tenen una presència significativa al Penedès i també a l'Alt Penedès són les relacionades amb la fabricació de material de transport, sobretot al Baix Penedès i al Garraf. El mateix passa amb les activitats relacionades amb la fabricació d'altres minerals no metàl·lics. Aquestes estan estretament relacionades amb l'evolució del sector de la construcció, que inclou la fabricació de vidre, productes ceràmics, aparells sanitaris, maons, ciment, etc. La comarca que presenta una producció relativa més important és la del Baix Penedès.

Altres trets diferenciadors de l'espai penedesenc són l'encara significativa activitat relacionada amb el tèxtil i la confecció a l'Anoia, una rellevant indústria química al Baix Penedès i al Garraf la indústria relacionada amb l'equipament elèctric, electrònic i òptic.

A les comarques del Baix Penedès i el Garraf la base de l'economia la formen els sectors relacionats amb el turisme i l'activitat residencial; que són el comerç, la construcció, les activitats immobiliàries i l'hoteleria.

El Penedès vitícola, una realitat econòmica que va més enllà de l'Alt Penedès.

L'Alt Penedès és la comarca de Catalunya on el valor de la producció de productes agrícoles orientats a la producció de vins i subproductes en relació al Valor Afegit Brut del sector primari és més alt. Al Baix Penedès l'activitat vitícola també compta amb un pes important dins l'agricultura. La importància és similar a la que s'enregistra a comarques amb una especialització important com són el Priorat, la Terra Alta o la Conca de Barberà.

A l'Anoia i el Garraf l'activitat vitícola també representa una part significativa del VAB, tot i que menor. Tanmateix, juntament amb les comarques de l'Alt Camp, la Ribera d'Ebre i el Tarragonès, on el sector té un pes similar, representen les comarques on el sector vitícola té una presència destacada.

Pèrdua progressiva d'activitat industrial en sectors afectats per la deslocalització: la indústria del paper, el tèxtil i la confecció

Les dades d'evolució dels llocs de treball mostren com aquest subsector ha anat minvant l'activitat en els darrers dos anys. La importància del sector paperer esdevé pel fet que hi ha un nombre significatiu d'empreses mitjanes que, en el cas que tinguessin problemes, poden tenir un efecte important en les economies locals.

D'altra banda, cal destacar l'evolució del sector del Tèxtil, cuir i calçat que ha estat dràsticament negativa. El comportament durant el període 2001-2009 ha estat molt negatiu. Així doncs, les perspectives de cara al futur no són gaire optimistes i es pot parlar de que una activitat que havia estat cabdal en les economies del Penedès, passa a ser més aviat residual i a perdre rellevància.

Model de desenvolupament econòmic centrat en el consum i la construcció

Catalunya ha viscut durant el període 2001-2007 un creixement econòmic constant i, en certa manera, sense precedents en la història més recent. La puixança econòmica s'ha registrat a les quaranta-una comarques catalanes (en algunes més de resquitllada que en d'altres) i ha configurat un determinat model econòmic. En l'àmbit penedesenc el model sobre el que s'ha basat el creixement econòmic dels darrers anys ha estat el mateix amb petits matisos.

La Construcció ha estat l'autèntic motor econòmic durant el període d'expansió, augmentant el seu pes en l'economia. Durant el període 2001-2007, ha liderat la creació d'ocupació. És un dels sectors clau de l'economia, atès que té una elevada capacitat d'arrossegament cap endavant i cap endarrere (materials de construcció, lloguer de maquinària, serveis tècnics d'arquitectura, serveis immobiliaris, serveis financers, indústria de la fusta i el moble, pintura i acabats, instal·ladors, decoració, etc.).

El creixement econòmic dels darrers anys també s'ha centrat en el consum. Així el Comerç ha crescut de forma intensa, principalment el comerç a l'engròs. En paral·lel, s'ha enregistat un desenvolupament molt important dels transports i les comunicacions, sobretot del transport terrestre de mercaderies.

Crisi en els sectors clau del model de desenvolupament econòmic dels darrers anys

El 2007 marca la fi d'un cicle molt expansiu d'inversió en habitatge, a escala domèstica, amb una crisi financera i ara també econòmica, a escala mundial. Les pertorbacions en el mercat financer de l'agost de l'any 2007 van ser la causa principal i durant els següents anys han marcat la manca de liquiditat dels mercats crediticis mundials. Durant el 2009 un total de 69 països, que equivalen al 75% de l'economia mundial, van veure caure el seu PIB.

En el nostre entorn més proper, tant la Unió Europea com l'economia espanyola han patit la crisi amb contundència, la qual cosa ha tingut una repercussió molt pronunciada en l'economia catalana, que ha vist molt afeblida la seva producció enfocada a aquests mercats, al mateix temps que la pròpia demanda domèstica es troba immersa en una abrupta fase d'ajustament. En aquest context, l'economia catalana va entrar en recessió tècnica el tercer trimestre de l'any 2008.

Les peculiaritats del creixement econòmic dels darrers anys han centrat l'atenció d'aquells que reivindiquen un gir important en el model econòmic escollit. La crítica se centra, *grosso modo*, en l'impuls que s'ha fet dels sectors intensius en mà d'obra, de baix valor afegit i amb una competitivitat limitada. És a dir, un model en el qual se substitueix capital per treball, i el creixement té una orientació a curt termini, sense contemplar les conseqüències que es poden derivar a mig i llarg termini. Així – s'argumenta – caldria que el creixement de l'economia catalana es basés en sectors

capaços de competir, nacionalment o internacionalment, amb garanties de sostenibilitat econòmica.

L'estudi de la Fundació Propenedès realitzat l'any 2009 mostra com el període de creixement econòmic no ha comportat millores ni en els nivells de productivitat ni en els nivells de renda de la població a l'Alt Penedès. Apunta, d'altra banda, que el creixement econòmic tampoc ha comportat una major participació de la població en l'ocupació, sinó que el tipus de mà d'obra demandada pels sectors econòmics més expansius - molt intensius en mà d'obra, però poc intensius en tecnologia i coneixement - ha atret a població forana (en bona part estrangera). Tots dos aspectes han conduït a una progressiva pèrdua del nivell de riquesa produïda per càpita i, en conseqüència, dels nivells de renda de les famílies (en el seu conjunt).

Perspectives de futur

Durant el 2009 i principis de 2010, els signes de millora experimentats en l'àmbit financer (un cop dissipats els dubtes sobre un possible col·lapse bancari) s'han traslladat a l'economia real, que va prenent impuls, tot i que amb diferències segons els contextos territorials. Hi ha influït la millora de les condicions econòmiques, per la reactivació de la producció i el comerç, així com l'augment de la confiança, però sobretot les polítiques de recolzament aplicades pels diferents governs, que semblen haver evitat un *crash*, a semblança del dels anys 30.

A Espanya, tot i que la tendència és de millora progressiva, la recuperació s'està produint de forma més tardana i es preveu que serà més lenta que la de les principals economies de l'entorn, per l'agreujament que suposa l'impacte de la crisi immobiliària. De fet, la construcció i els sectors amb menys valor afegit, així com l'endeutament de les llars i el dèficit exterior, continuen representant un llast important.

En el cas concret de Catalunya, el panorama de cara al futur permet ser una mica més optimista. Alguns aspectes, com la millora de l'entorn econòmic internacional i la recuperació del comerç mundial, traslladat a un augment de les exportacions catalanes, la caiguda menys acusada en la demanda interna i una certa recuperació del sector industrial i el turístic es preveu que marquin el camí d'una lleu recuperació.

Tot i el context de milloria, determinats elements, com els alts nivells d'atur, especialment acusats en algunes economies; l'important creixement del dèficit públic, els efectes encara persistents de la crisi financera, amb la manca de fluïdesa del crèdit, i la no suficient recuperació de la demanda privada, per la manca de liquiditat, continuen omplint el panorama d'incertesa. És a dir, la recuperació és fràgil i no es pot descartar la recaiguda. En definitiva, es va estenent la sensació que el camí serà més llarg del que al començament de la recessió global es preveia.

En aquest darrer punt, Catalunya afronta una època decisiva que, un cop acabada, donarà forma a un determinat model econòmic. En aquest sentit, govern i agents socials i econòmics s'insten mútuament a avançar cap a una economia més tecnològica, més oberta i més competitiva, que permeti encarar el futur amb garanties. En relació a aquest darrer punt, cal assenyalar els esforços que està duent a terme la Generalitat per potenciar la recerca i el desenvolupament, així com de l'obertura de les empreses cap a l'exterior. Als canvis que pugui impulsar el govern català, però, s'hi ha d'afegir les iniciatives que provenen del món empresarial (fusió de caixes, augment de la col·laboració entre empreses, etc.), que poden significar un impuls per sectors emergents i amb dinàmiques d'exportació positives.

En aquest context, quins són els factors de competitivitat de l'economia penedesenca i quines han de ser les estratègies de desenvolupament futures?

Alguns dels elements que s'estan apuntant en el marc de treball del I Pla Estratègic del Penedès – que contempla les quatre comarques i que actualment està en fase de revisió – com a principals factors de competitivitat de l'economia penedesenca per tal d'encarar el futur són els següents:

- El Penedès es troba en una posició geoestratègica en l'eix de competitivitat català: a poca distància dels principals nodes de comunicació d'abast internacional i nacional i proper al mercat català.
- L'existència d'un sector d'intermediació financera de primer ordre a l'Alt Penedès.
- L'elevada diversificació econòmica, sobretot a l'Alt Penedès i l'Anoia.
- Insuficient desenvolupament de serveis empresarials avançats i d'R+D.

I el debat sobre les estratègies de desenvolupament es centren sobre els següents temes:

- Les activitats logístiques, una oportunitat o una amenaça?
- El desenvolupament dels serveis empresarials avançats
- El sector de la restauració i l'enoturisme, activitats emergents i amb potencial
- El futur del sector vinícola: una especificitat de l'Alt Penedès en expansió a d'altres comarques de l'àmbit i amb un potencial creixement en els mercats exteriors
- La situació difícil del sector vitícola

Taula rodona

LA REALITAT ECONÒMICA PENEDESENCA EN L'ECONOMIA CATALANA

JUAN JESÚS ESPINA SUÁREZ, president CIT Vendrell

La vertiginosa velocitat amb la que es desenvolupant els esdeveniments ha fet que al llarg dels últims anys la humanitat hagi sofert transformacions socials, polítiques i econòmiques no conegudes en tan poc espai en les últimes dècades.

Tot el que esdevé en qualsevol lloc del món té un impacte en la resta i que afecta d'una o una altra manera en les economies dels països desenvolupats de per molt distants que es trobin. Al llarg últims 10 anys poc podíem imaginar la població mundial que els efectes d'una crisi financera desencadenessin una de les majors crisis institucionals, de valors i econòmiques i que el món sencer es ressentiria d'elles.

Dic tot això perquè no podem analitzar la situació econòmica viscuda en població, comarca, país o nació sense deixar d'analitzar els efectes col·laterals que tal situació ha comportat motivada pels esdeveniments exposats i en molts casos, com és el que ens ocupa, per una sobrevaloració de les nostres capacitats i per tant un situació més greu i duradora que la de la resta del nostre veïns comunitaris. Quan fa escassos quatre anys les nostres economies creixien molt per sobre de la resta d'economies europees, la nostra classe política s'omplia la boca al·ludint aquestes bonança a les mesures adoptades en matèria economia i a establir un sistema de creixement equilibrat i sostenible en el temps. Davant aquestes afirmacions la resta de països comunitaris intentaven " salvar els mobles ", i no eren capaços d'entendre com un país que al llarg de la seva trajectòria democràtica havia anat a remolc d'economies molt més assentades i fortes, podia en aquests moments encapçalar el rànquing dels països amb creixement del PIB per sobre dels quatre i cinc punts.

El temps ha donat la raó a tots aquells que van pensar i pensem que la nostra economia s'estava assentant sobre terra pantanós i que el nostre mig de creixement podria desencadenar efectes econòmics poc previsibles. Mentre tot això ocorria a Espanya i més concretament a Catalunya i específicament a les comarques del Penedès coincidien diferents factors que anaven consolidant i agreujant la situació abans esmentada.

1. Factors demogràfics
2. Factors econòmics
3. Factors polítics
4. Factors cultural

La immigració es va consumir com, un fet rellevant, sent les comarques del Penedès les que major nombre percentual de població van incrementar principalment dels països del Magrib, però sota la paradoxa que l'índex d'aturats mai en aquests moments de bonança va baixar del 8%, generant-se conseqüentment economies submergides i activitats especulatives d'escàs o nul valor afegit. La crisi financera iniciada en els EUA va tenir un efecte immediat, tancant-se l'aixeta al finançament de les nostres companyies i particulars per a la compra de béns pel que el creixement i el consum van tenir una considerable reculada. L'absència de polítiques econòmiques en l'àmbit tant nacional com a autonòmic poc o gens van ajudar a la nostra població a recuperar la confiança i la por es va apoderar del consum, tenint un impacte gravíssim en les nostres companyies i els nostres petits comerços, solament subsintint aquells que havien apostat per l'exportació i que a través de la mateixa podien configurar les seves estratègies de creixement, i finalment la inexistència d'una política educativa definitiva i ferma que apostés realment llum als nostres estudiants , apropant les noves

tecnologies i invertint recursos en la recerca, investigació i el desenvolupament, veient els nostres joves com la política de l'esforç i del sacrifici quedava relegada en molts casos a la política del "pelotazo"

Tots aquests errors i els innombrables canvis com deia al principi que ha sofert el panorama econòmic han fet que realment, tots els agents socials s'hagin hagut de posar a treballar per trobar solucions. . Les comarques del Penedès especialment castigades per la recessió deuran realitzar veritables canvis en matèria social, econòmica, política i educativa que assegurin el futur d'una comarca excel·lentment comunicada amb la resta del país i amb el Sud d'Europa i on les noves infraestructures i l'aprofitament dels recursos inherents a l'entorn deuen configurar el veritable mig de creixement per al futur.

El desdoblament de la N-340, la construcció del Centre Intermodal del Penedès, la connexió amb França a través de línia d'alta velocitat, la construcció del Corredor del Mediterrani, la importància estratègica i tàctica del port de Tarragona, l'ampliació de l'aeroport de Barcelona, deuran afavorir la reanimació de la nostra activitat econòmica, no sense abans plantejar-nos que el nostre mercat com a país és un mercat global, i que la població mundial estarà cada vegada més anhelada de demanda de productes i serveis.

L'epicentre de decisions a nivell mundial s'ha traslladat la seva seu i amb tota seguretat Europa deixarà de ser un dels motors del món per convertir-se en un focus d'atracció de talent i d'inversió, exportant noves tecnologies que seran fabricades en països emergents (exemple de Tànger) i consumides en qualsevol part del món.

Els efectes de la crisi econòmica en l'economia comarcal del B. Penedès han corregut de manera paral·lela a la d'altres geografies properes amb les consideracions pròpies territorials.

Quant a les xifres de l'atur, al llarg dels últims anys l'evolució de la desocupació ha estat constant mostrant puntualment signes de millora coincidents amb la estacionalitat pròpia de l'estiu. Seguint la pauta de períodes anteriors l'aparent bonança iniciada en els mesos de juny conclou al final de l'estiu retornant als índexs positius de creixement de la desocupació.

Agost del 2010 presenta una xifra de 9.447 aturats en el conjunt de la comarca, un 2,6% més que el mes anterior i un 12% d'increment respecte a agost del 2009.

Des d'un punt de vista sectorial, els sectors més afectats són el de serveis (55%) i el de la construcció (23%) que acumulen el 78% del d'atur total, destacant l'increment dels aturats sense ocupació anterior que a data d'agost representa ja un 12% sobre l'any 2009.

En el desglossament per seccions, la construcció té un incidència del 23% seguida del comerç majorista i detallista que representa un 13%.

Respecte a la variable sexe, l'efecte de la crisi ha ofert un canvi en el panorama general que fins a l'any 2007 veníem coneixent i que suposa un augment de l'atur masculí (53,2%) sobre el femení (46,8%), conseqüència de la major destrucció d'ocupacions exercides per homes.

Quant a la formació, les dades reportades pel Observatori de Treball no resulten del tot precises, però com és de preveure, més d'un 90% de la desocupació es concentra en perfils formatius bàsics entre els quals un 17% corresponen a persones sense cap estudi o exclusivament estudis elementals.

En el capítol de les contractacions i en el comparatiu amb el mateix període de l'any 2009, s'aprecia un increment de l'oferta global d'un 6,7%. Aquest efecte positiu s'evidencia en el sector serveis (+ 11,4%), en la resta dels sectors, la variació contra l'any precedent és de signe negatiu.

Per sectors i amb gran diferència sobre la resta, és el de serveis el més destacat, agrupant el 83,1% del total de contractacions realitzades.

L'aprofitament i l'engegada de les infraestructures a les quals abans cap a referència sens dubte farà que la velocitat de la sortida de l'actual situació sigui major en la mesura que els nostres dirigents siguin capaços d'agilitar l'administració i apropar-la a l'emprenedor. No pot ser que un país com Bèlgica tingui una mitjana de 3 dies per a muntar el teu negoci, quan a Catalunya es trigui entre 45 i 50 dies compartint la responsabilitat del retard tant en l'administració autonòmica amb un 80% com els ens locals amb gairebé un 10%. Devem facilitar l'accés a l'emprenedor i per a això estem obligats a pensar que solament a través d'una formació de qualitat apropant-la als nostres joves serem capaços d'aconseguir un estat del benestar en el qual ja ens havíem acomodat i que amb tota seguretat mai tornarà a ser el mateix.

Un altre element important en l'àmbit comarcal és el ressorgir d'un turisme que lluny de competir amb altres països emergents i amb les mateixes condicions climatològiques que les nostres, devem crear un producte diferenciat recolzant aquest creixement en el sector serveis en les excel·lències del nostre sector primari i en la àmplia i rica oferta cultural que ofereix la nostra comarca.

Si aconseguim establir el mig correcte, la resta de sectors, indústria i construccions que tan devastadors resultats econòmics han tingut en els últims anys pot ser que vegin la llum i que siguin molt més cauts l'hora de plantejar-me estratègies de creixement sense la necessària cultura de l'esforç i del treball continu.

Taula rodona

LA REALITAT ECONÒMICA PENEDESENCA EN L'ECONOMIA CATALANA

ISIDRE ALSO TORRENTS, Secretari general ADEG

Des del punt de vista econòmic, el territori penedesenc és una composició gens homogènia i molt difícil de conjugar sota una mateixa visió estadística. Sí que és cert que hi ha una percepció de dinàmiques que s'interrelacionen entre empreses d'una comarca i una altra; també de mobilitat de ciutadans per motius laborals, educacionals o de lleure. Alhora, però, el sistema econòmic, el mapa d'activitats, les infraestructures del mateix territori, mostren realitats prou diferents entre cadascuna de les tres comarques del Penedès i el Garraf. No es pot parlar de cohesió econòmica perquè hi ha tendències i hi ha realitats fins i tot oposades. Tampoc no es coneix fins ara cap intent per part de les administracions públiques de coordinar actuacions en l'àmbit de la promoció econòmica entre les nostres comarques, tret de la Ruta del Xató.

Les comarques costaneres, el Baix Penedès i el Garraf, pateixen el dèficit d'activitats industrials o de transformació i, per contra, disposen d'una major oferta en el camp del turisme així com d'una major dependència en relació amb l'activitat constructora. La crisi ha estat particularment agressiva amb el Baix Penedès, avui amb una taxa d'atur per damunt del 21%.

D'una altra manera, a l'Alt Penedès hi ha una major presència del sector industrial i destaca la disponibilitat de serveis financers i la presència de serveis relacionats amb les tecnologies de la informació. Per aquest motiu, des de l'ADEG sempre hem explicat que l'Alt Penedès té més possibilitats de superar l'actual cicle advers i, de fet, pel que fa a les dades de l'atur (14%) es troba per sota de la mitjana de Catalunya (14,7%).

Així doncs, si parlem del Penedès ens referim a realitats diferents i no tant a un únic paisatge econòmic. Per això es fa encara més difícil argumentar quin és i quin hauria de ser el paper d'aquesta regió tan diversa i heterogènia en el context del país.

Ara bé, si tenim en compte les taques dibuixades -totes tres juntes- en la cartografia catalana, hi ha un denominador comú com és la seva posició perifèrica i austral respecte al pal de paller de la nostra economia. El Penedès sembla trobar-se ben bé al sud de tot i sembla patir de manera molt accentuada la força centrípeta que s'exerceix des del melic metropolità. Aquí cada vegada es prenen menys decisions, cada vegada les estratègies en infraestructures i les projeccions del territori ens venen planificades des del sanedrí del país. Fins i tot, institucions tan consolidades després de molts i molts anys, com ara l'Escola Universitària de Vilanova, avui estan en perill de ser engolides per l'epicentre econòmic del país. Amb aparent indolència i total resignació, som testimonis passius d'un procés d'alienació econòmica, fins i tot d'anorreament.

Reforçar la influència i la capacitat de competir de les economies penedesenques en el context de Catalunya pot dependre de dos factors claus, prou diferents l'un de l'altre: singularitzar l'oferta del territori a partir de noves infraestructures i gestionar des del territori o en direcció al territori aquelles unitats de decisió política i econòmica que en tenen incidència; un bon exemple seria la creació d'una Cambra de Comerç del Penedès, independent i orientada a promoure el ressorgiment econòmic del nostre pati econòmic.